

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Douglaska tisolistá může být nadějí pro chřadnoucí lesy

Strnady – 20. 10. 2014 - Dřevina roku 2014 - douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii* /Mirb./ Franco) je v současné době mezi lesnickou veřejností často zmiňována jako strom s dobrým produkčním potenciálem kvalitního a odolného jehličnatého dřeva s všestranným využitím. Výzkumem douglasky tisolisté, jakožto cizokrajné dřeviny v podmínkách České republiky, se již přes půl století zabývá Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i. (VÚLHM). Současný projekt, týkající se pěstování douglasky, na kterém pracuje celý tým řešitelů, má být podkladem pro racionální využívání douglasky v našich lesích.

Velký zájem o různé aspekty pěstování douglasky na straně jedné a výhrady k zalesňování douglaskou na straně druhé vedou k potřebě získání dostatečně rozsáhlých a relevantních podkladů dalším výzkumem. Projekt, na kterém nyní pracuje VÚLHM společně s ČZU v Praze, MZLU v Brně a Kristinou Colloredo-Mansfeldovou, by měl odpovědět na otázky týkající se pěstování sadebního materiálu, vývoje kořenového systému, zakládání smíšených porostů, vlivu douglasky na prostředí lesních půd atd.

LS LČR Telč, lokalita Pouště, krásný exemplář DG, který přečnává okolní stromy v porostu o více než 15 m, foto F. Beran

„Na základě výsledků z nově založené experimentální základny lze konstatovat, že douglaska velmi dobře a bezprostředně reaguje na výchovu zvýšením intenzity přírůstu a zlepšením stability. Dále byl identifikován příznivý vliv výchovných zásahů na přimíšené dřeviny, které reagovaly na uvolnění ještě intenzivněji než douglaska. Potvrzení efektu výchovy je však nutno založit na víceletém pozorování,“ shrnují výsledky řešitelé v čele s Marianem

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

Slodičákem. Projekt s názvem „Pěstební postupy při zavádění douglasky do porostních směsí v podmínkách ČR“ je v závěrečném roce řešení. Experimenty s výchovou douglasky v jeho rámci byly založeny v letech 2011 až 2012 v různě starých porostech. Výstupem projektu budou návrhy pěstebních postupů pro zavádění douglasky do lesních porostů, respektující požadavky na plnění funkcí lesa, včetně ekonomické rozvahy a minimalizace rizik plynoucích potenciálně z její introdukce.

Schopnost přežít v odlišných podmínkách

Douglaska je předmětem intenzivního výzkumu ve VÚLHM od poloviny minulého století. V roce 1959 byly založeny dr. Vincentem první provenienční pokusy (plochy Studená Loučka a Horní Lhota). Následovaly další provenienční výsadby v letech 1961-63 doc.Hofmanem, které se však nedochovaly. Rozhodující význam pro ČR tak má Mezinárodní provenienční pokus, který zorganizovalo IUFRO. V rámci tohoto pokusu objednala Česká republika celkem 25 proveniencí, reprezentující téměř celý areál přirozeného rozšíření (od kanadské provincie Britská Kolumbie, přes stát Washington až na jih Orgeonu - USA). Výsadby se uskutečnily v letech 1971-74 na jedné základní ploše - plocha 256 Hůrky (školní polesí SLŠ a VOŠLPísek) a dále na 4 akcesorických menších plochách. Plochy reprezentují různé klimatické a stanovištní podmínky. „Schopnost jednotlivých proveniencí přežít v odlišných podmínkách je základní podmínkou úspěšné introdukce douglasky především v kontinentálním klimatu ČR. Proto byla věnována nejprve pozornost sledování mortality s cílem definovat hlavní příčiny úhynu, teprve s postupem času byla věnována pozornost kvantitativním a kvalitativním ukazatelům“ uvádí František Beran z VÚLHM.

Kombinace přirozené obnovy domácích dřevin s umělou obnovou douglasky (ŠLP Křtiny, 2014),
foto J. Novák

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

Důležitý je vhodný reprodukční materiál

Z nepříznivých klimatických faktorů způsobilo největší ztráty fyziologické sucho, pozdní mráz a v neposlední řadě zvěř. „Volba vhodné provenience výrazně rozhoduje o hospodářských výsledcích. Nesprávně volené provenience mohou ovlivnit i bezpečnost a zdravotní stav založených porostů,“ upozorňuje František Beran. V ČR byly provenienční plochy zakládány mezi lety 1959 a 1991. Nyní je ve VÚLHM evidováno devět douglaskových provenienčních ploch a 2 plochy s potomstvy získaných z 26 rodičovských stromů ze 7 uznaných porostů z ČR, založené v letech 1962-1968 na lokalitě Jíloviště (pod Cukrákem).

Předpokladem pozitivních výsledků je volba vhodného reprodukčního materiálu. Je proto žádoucí respektovat disponibilní výsledky výzkumu a používat osivo z oblastí, které byly vybrány v rámci probíhajícího výzkumu. Jde o oblasti západních svahů Kaskádového pohoří ve státě Washington (USA) a jižní Britské Kolumbie (Kanada) z poloh do 600 m nadmořské výšky. Na základě výsledků a nové rajonizace semenných zón v USA a Kanadě bude předložen návrh na aktualizaci dovozu semene, tak aby odpovídal současným poznatkům. V ČR existuje nemalá plocha douglaskových porostů určených ke sklizni osiva, bohužel kvalita osiva je zde velmi slabá a náklady na sběr z vysokých stromů tak vysoce převyšují náklady na dovoz osiva ze zahraničí.

Významným opatřením k zachování a reprodukci genových zdrojů cenných populací lesních dřevin u nás jsou genové základny. Douglaska je zahrnuta ve dvou těchto objektech.

Douglaska má podle vědeckých pracovníků předpoklady být perspektivní jako složka druhové skladby lesních porostů v souvislosti s očekávanými změnami klimatu a její pěstování nebude zatíženo dodatečnými náklady na ochranu.

Studená Loučka – (LS LČR Šternberk) – na snímku nejstarší provenienční plocha s douglaskou v ČR – č. 254, založená v roce 1959 (foto zachycuje stav z roku 2012), foto F. Beran

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

V Deklaraci k douglasce v České republice, která byla formulována na začátku září tohoto roku na konferenci ve Křtinách, se mimo jiné píše:

„Zejména ve srovnání se stávajícími jehličnatými kulturami se jedná o dřevinu s výrazným stabilizačním a melioračním účinkem a může významně doplnit druhovou skladbu v některých oblastech především s chřadnoucím smrkem, kde může částečně nahradit výpadek jeho produkce. Praktičtí lesníci v oblastech s jejím vyšším výskytem i lesnický výzkum mají přitom už dnes dostatek znalostí a zkušeností, aby byl maximalizován její přínos a minimalizována její rizika...“

Celé znění deklarace je uveřejněno zde:

http://www.cesles.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=196:deklarace-k-douglasce-v-r&catid=35:novinky&Itemid=152

DOUGLASKA TISOLISTÁ

Douglaska tisolistá se jako dřevina introdukovaná ze západních oblastí severoamerického subkontinentu pěstuje v Evropě i v ČR více než 120 let. V současnosti je zejména v podmínkách západní a střední Evropy nerozšířenější cizokrajnou jehličnatou dřevinou. Její podíl na druhové skladbě našich lesů se pohybuje do 0,2%.

Dorůstá do výšky až 60 m (v místě svého přirozeného rozšíření až 100 m). Vzhledem k vhodnosti této dřeviny pro zakládání smíšených porostů je doporučen minimální výsadbový počet 3000 jedinců na hektar (příloha č. 6 vyhlášky 139/2004 Sb., v platném znění).

Douglaska velmi dobře reaguje na výchovu zvýšením intenzity přírůstu. Byly zaznamenány náznaky stabilizace uvolněných stromů již po první růstové periodě. Intenzivní první zásahy (prostřihávky, pročistky) jsou nutné zejména ve velmi hustých porostech původem z přirozené obnovy. Jestliže jde o porosty zakládáné sadbou, což je podstatná většina obnovy v ČR, je nutné výchovné zásahy přizpůsobit způsobu založení, tj. hustotě a způsobu smíšení s jinými dřevinami.

Citlivost vůči abiotickým činitelům může být významně ovlivněna výběrem vhodné provenience.

Škůdci: Korovnice douglasková

Choroby: Skotská sypavka douglasky, švýcarská sypavka douglasky

Vysvětlivky:

INTRODUKCE

Cílevědomé zavedení určitého druhu organismu do oblasti ležící zpravidla mimo areál jeho přirozeného rozšíření

PROVENIENCE OSIVA

Původ osiva udaný místem sběru, které je charakterizováno předepsanými údaji

VÝCHOVA LESNÍCH POROSTŮ

Soubor pěstebních opatření, jimiž se ovlivňuje struktura, růst, vývoj, zdravotní stav a odolnost lesních porostů v souladu s hospodářským cílem, od mlazin až do počátku mýtního věku porostu.

(Základní lesnické názvosloví, VÚLHM Jíloviště – Strnady, 1992)

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

IUFRO: International Union of Forest Research Organizations

Zdroje:

ŠINDELÁŘ, JIŘÍ – BERAN, FRANTIŠEK: K některým aktuálním problémům pěstování douglasky tisolisté (orientační studie), VÚLHM, 2004

BERAN, FRANTIŠEK: Dosavadní výsledky provenienčního výzkumu douglasky tisolisté v ČR (Zprávy lesnického výzkumu, č. 3-4, 1995)

NOVÁK, JIŘÍ – SLODIČÁK, MARIAN. – DUŠEK, DAVID: Pěstování douglasky, metody a možnosti porostní výchovy. In: Douglaska, dřevina roku 2014. Sborník z konference. 2.–3. 9. 2014, zámek Křtiny. [Praha], Česká lesnická společnost 2014, s. 40–47. – ISBN 978-80-02-02537-5

SLODIČÁK, MARIAN – NOVÁK, JIŘÍ: Vybrané výsledky projektu „Pěstební postupy při zavádění douglasky do porostních směsí v podmínkách ČR“. In: Douglaska tisolistá – Příměstské lesy. Sborník přednášek odborného semináře s venkovními ukázkami. Trutnov, 11. 10. 2013. Opočno, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti – Výzkumná stanice 2013, s. 7–12. Douglaska tisolistá. Příměstské lesy – sborník přednášek odborného semináře, VÚLHM, 2013

ZAHRADNÍK, PETR, ed.: Metodická příručka integrované ochrany rostlin pro lesní porosty, nakl. Lesnická práce, s.r.o., 2014

Kontakt:

Doc. RNDr. Marian Slodičák, CSc.

Ing. Jiří Novák, Ph.D.

Ing. David Dušek

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

Útvar pěstování lesa (VS Opočno)

Na Olivě 550

517 73 Opočno

Tel.: +420 494 668 391

e-mail: slodicak@vulhmop.cz, novak@vulhmop.cz, dusek@vulhmop.cz

Ing. František Beran

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

Útvar biologie a šlechtění lesních dřevin

Strnady 136

252 02 Jíloviště

Tel.: +420 257 892 263

e-mail: beran@vulhm.cz